

Citace záznamu

Robert Gája, Jan Fiřt, Zámek Kaceřov, Štuková plastická výzdoba krbu v prvním patře severního křídla, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/972>, vyhledáno 25. 4. 2024.

Zámek Kaceřov, Štuková plastická výzdoba krbu v prvním patře severního křídla

Číslo záznamu: 972

Bližší určení díla: štukové plastické voluty a palmety

Památkově chráněno, č. úskp: 11239/4-1291

Umístění: krb v prvním patře severního křídla

Datace: 40. a 50. léta 16. století

Kaceřov, zámek, štukový nástavec krbu v 1. patře

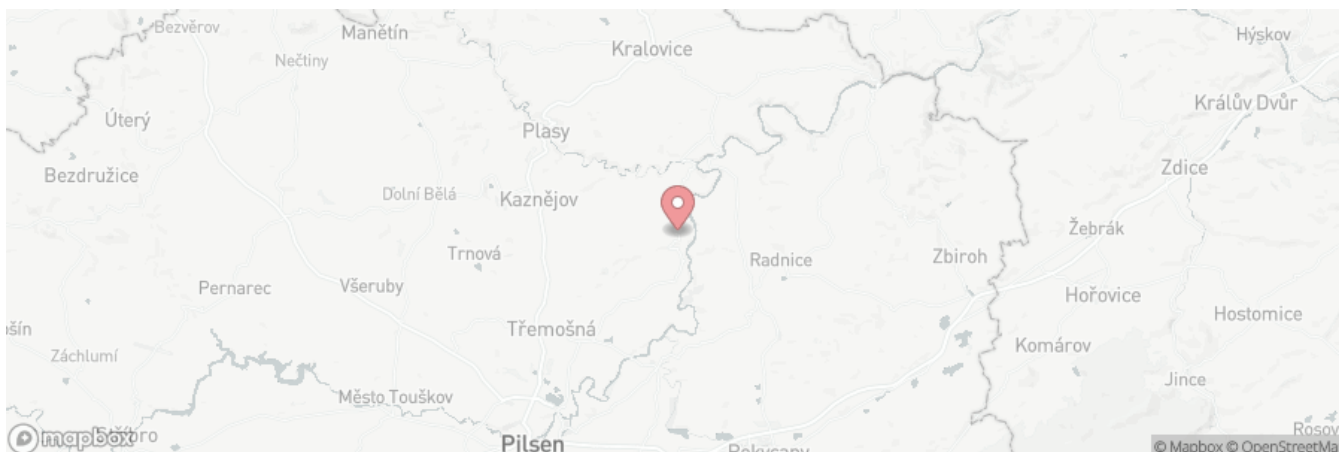
Anotace

V interiérech kaceřovského zámku se na krbových dymnicích nacházel pozoruhodný štukový dekor. Původní podobu zmíněné výzdoby dnes zprostředkovávají zejména historické nákresy a fotodokumentace. Krb v 1. patře byl tvořen kamenným ostěním s pískovce, nad ním byla kamenná římsa podpíraná volutovými konzolami s akantovými listy, rovněž z červeného pískovce. Na římsě stál štíhlý cihelný dýmník zdobený štukovou výzdobou kolem centrálního zrcadla, jehož motiv byl asi malovaný.

Abstract

In the interiors of the castle, the fireplace extensions were decorated with remarkable stuccos. The original appearance of the destroyed decoration is nowadays conveyed mainly by historical drawings and photo documentation.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Plzeňský kraj	Plzeň-sever (okres)	Kaceřov	Kaceřov
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Kaceřov 1		49.873072720293, 13.510689139366	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Vytlačování do formy a modelace. Tažené štukové profily nebo nalepované prefabrikované štukové články do připraveného lože	malta	monochromie (stávající stav) polychromie nepotvrzena (průzkumy v 60. letech)	

Uměleckohistorický popis

Kaceřovský zámek byl vybudovaný na základech poničené gotické tvrze za dohledu stavebníka, tyrolského šlechtice a sekretáře České komory Floriána Gryspeka z Gryspachu, který po roce 1540 inicioval rozsáhlý architektonický projekt přestavby, která trvala následující téměř dvě desetiletí (Sedláček 1905, 114). Na stavbě zámku se podíleli mistři vlášské kolonie vedení architektem Giovannim de Stazio, který sídlil vtiskl rysy italské renesanční palácové architektury. Stavba je dnes považovaná za první renesanční zámek v Čechách. Po roce 1623 se zámek navrátil do majetku cisterciáckého kláštera v Plasích, v němž byl až do josefínských reforem, po kterých se v roce 1826 dostal do správy rakouského státního kancléře Klementa Václava Metternicha. (Muk/Lancinger, 1969). V roce 1912 byl chátrající zámek postižen devastujícím požárem, po kterém se dostal do soukromých rukou, v nichž s různě dlouhými prodlevami je dodnes a současný majitelé pracují na rekonstrukci celého objektu.

Čtyřkřídlý zámek byl vystavěn na nepravidelném čtvercovém půdorysu. Budova blokového a masivního charakteru je po stranách hlavního průčelí na východní straně doplněna nárožními rizality.

Z umělecko-historického hlediska byly za zvláště hodnotné shledávány dnes již zaniklé interiérové krby, jejichž dymníky byly dekorovány štukovou výzdobou. Původní podobu zmíněné štukové dekorace dnes zprostředkovávají již jen historické nákresy a fotodokumentace. Interiérové prostory zámku byly vytápěny dvěma typy krbových systémů. Jedním byly krby s představenou architektonickou konstrukcí dymníku, jehož kladí spočívalo na postranních konzolách a druhým typem byly krby tvořeny nikami ve zdi s poměrně jednoduchým krbovým ostěním a profilovanou římsou. (Fiřt/Gája, 2021) Štukový dekor se prokazatelně nacházel zejména na krbu situovaném v přízemí jižního křídla na místě bývalé kuchyně a také v prvním patře severního zámeckého křídla.

V prvním patře severního zámeckého křídla se ve zdi nacházel prostý krbový otvor, který byl po stranách obložen profilovaným ostěním dekorovaným perlovcovým dvouřadím, nad kterým dvojice postranních volutových konzol vynášela pískovcovou římsu. Nad římsou bylo vyzdéné čelo dymníku, na němž se vynímalo štukové zrcadlo po stranách zdobené dvojicemi plastických volut s palmetami. Zmíněné štukové články dekorativního charakteru byly vytvořeny technikou vytlačování do formy s dodatečnou modelací a následně upevněny do maltového podkladu na čele krbového dymníku.

Literatura

Carl Laužil, Schloss Kacerov in Böhmen. *Mittheilungen der Kaiserl. Königl. Central-Comission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst und Historischen Denkmale*. Jg. 7, Bd. 1. Wien 1881, s. 17-25.

August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. 13. díl. *Plzeňsko a Loketsko*, Praha 1905.

Antonín Podlaha, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Kralovickém*. Praha 1912, s. 30-43.

Emanuel Poche (et al.), *Umělecké památky Čech*, svazek 2, K-O, Praha 1978, s. 9.

Pavel Vlček, *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*, Praha 2001.

Milan Novobilský, *Gotická věž tvrze na zámku v Kaceřově*. In *Dějiny staveb*. Plzeň 2006, s. 85-93.

Petr Rožmberský, Milan Novobilský, *Gotická tvrz a zámecká pevnost Kaceřov*, Plzeň 2007.

Martina Víšková, *Architektura renesančních a manýristických krbů v Čechách a Sebastiano Serlio*, (Diplomová práce, Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Ústav dějin křesťanského umění) Praha 2014.

Petr Kolář, *Zámek Kaceřov v pramenech historické ikonografie*. In *Památky západních Čech*. 6-7. Plzeň 2017, s. 7-15.

Prameny

Jan Muk, Luboš Lancinger – Kaceřov. Stavebně historický průzkum zámku. Praha, Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů, 1969. NPÚ, ÚOP v Plzni, signatura O 037-4-2094, T 038-4-7874, D 699.

Odkazy

Jan Fiřt, Robert Gája, Štuková plastická výzdoba krbů na zámku v Kaceřově, *Památky západních Čech*, VIII, 2021, s. 33-41.

<https://www.npu.cz/uop/plzen/pdf/publikacni%20cinnost/pzc-2021/Pamatky%20zapadnich%20Cech%20VIII-2021-%20sep.%2004%20-%20vyzdoba%20krbu%20na%20zamku%20v%20Kacerove.pdf>

Autoři záznamu

Robert Gája, Jan Fiřt

Datum poslední změny

6.2.2024

Fotodokumentace současného stavu

Kaceřov, východní - hlavní vstupní průčelí

Kaceřov, jižní fasáda, komíny nejsou původní, vpravo betonový komín z oprav v 70. letech 20. století

Kaceřov, arkádový ohoz

Kaceřov, patro arkádového ochozu, štukové římsy poškozené požárem

Kacův, dýmník krbu v hlavním sále v 1. patře

Kacův, schodiště se zbytky iluzivní výmalby kazetového stropu, štukové římsy